

Artistes valencians a l'Expo

Amb motiu de la celebració de l'Exposició Universal de Sevilla, Expo 92, s'ha posat en marxa *Entre los ochenta y los noventa*, una mostra del panorama artístic valencià més actual.

Cada vegada, de manera més immediata, pretenem endevinar l'orientació que adoptarà la història respecte al present. Encara no ha passat l'instant que travessa l'existència i ja ens agradaria poder apostar sobre la seua pretèrita qualificació. Pot ser, en certa mesura, una manera de cooperar amb el pròpi decurs històric, aventurant-nos a facilitar-li les primeres rajoles –gratuïtes– de la construcció.

Això passa, sens dubte, amb aquestes relectures i balanços del panorama artístic més immediat que periòdicament ens afanyem a elaborar amb l'objectiu de desvetllar algunes de les claus constitutives que el travessen i l'articulen en la seua fluència persistent.

Aquestes són, més o menys, les circumstàncies que possiblement han presidit i condicionat el projecte titulat *Entre los ochenta y los noventa* que –en tres fases consecutives– es recull, a través de tantes altres mostres d'arts plàstiques, al pavelló valencià de l'Exposició Universal de Sevilla. En conjunt, pretén presentar el perfil del panorama artístic del País Valencià, desenvolupat per les últimes generacions de pintura, escultura i fotografia.

En total, més de 60 artistes recopilen les seues propostes recents per a un públic tan ampli com divers i, potser, no del tot propens a centrar excessivament l'atenció i els seus interessos en iniciatives d'aquesta envergadura. No obstant això, l'aposta mereix ser subratllada per l'esforç de programació que representa i

Pepe Nebot, *Playmate naranja.1992.*

ARKIU

per la possibilitat d'aconseguir els objectius, en el marc heterogeni de l'Expo '92.

Les tres mostres s'han pogut visitar al llarg dels mesos de maig, juny i agost a la sala d'exposicions temporals del pavelló valencià, dissenyat per l'arquitecte Emilio Giménez, també autor de l'edifici de l'IVAM, centre Julio González.

Arquitectònicament, el pavelló en qüestió –sense ostentacions espectaculars ni escenogràfiques, tan freqüents en aquestes ocasions– és, sens dubte, un bon model d'intervenció funcional que no passarà desapercbut per als interessats en el tema.

Per la seua banda, assessorat per una comissió de crítics d'art, el comissari de les tres exposicions, Vicent Ros Pardo, ha volgut estructurar la important participació d'ar-

tistes valencians amb uns eixos ben distingits. Així, la primera mostra (inaugurada el 21 de maig) recull precisament la franja intergeneracional que cap a mitjans dels vuitanta mantenia ja –en pintura i escultura– una presència significativa en el panorama artístic del País Valencià; només quan la promoció emergent actuava com a enllaç i també com a separació estètica de les opcions cronològicament precedents. Així, per exemple, hem de recalcar la presència d'escultors com Amparo Tormo, Teresa Cebrián, Pepe Romero, Evaristo Navarro, Natividad Navalón o Emilio Martínez que segueixen la fornada composta per gent com J. Cardells, Miquel Navarro, Ángeles Marco o Ramón de Soto, els quals –a causa de la planificació del projecte, pel que fa

als grups generacionals– ja no entren en les coordenades de la mostra que comentem. En pintura, també s'exposen obres de Manuel Sáez, Antonio Doménech, Rey Fueyo, José Morea, Fernando Machado o Chipi Garrido. Tots ells van començar també a destacar en l'equador dels vuitanta, quan, per exemple, els noms de M. Valdés, A. Heras, Teixidor, Boix, Jorge Ballester o Carmen Calvo ja representaven unes opcions diferents en múltiples sentits.

La segona mostra (inaugurada el 25 de juny) és la que segurament s'articula millor en el trànsit definitiu entre la dècada anterior i l'actual. Moment de plena eferescència escultòrica i de profunda reconsideració de les possibilitats intrínseques de la pintura. Des d'aquesta perspectiva, és menys heterogènia en els seus respectius plantejaments estilístics i, fins i tot, concreta l'evident diversificació dels seus llenguatges en pautes més fàcils d'harmonitzar entre ells, tant en pintura com en escultura. En aquest conjunt, participen, per exemple, Gerardo Sigler, Ana Prada, Víctor Blasco, Elías Pérez, Sílvia Sempere o Teresa Tomàs amb les seues propostes escultòriques, mentrestant l'Equip Límit, Carlos Forada, Antonio Gadea, J. Luis Albelda o Fernando Cerdón ens poden servir de referència de la pintura que es projecta en l'inici de la present dècada en el context del País Valencià.

En darrer lloc, la tercera de les exposicions que tanca el cicle (inaugurada el 6 d'agost) se centra principalment

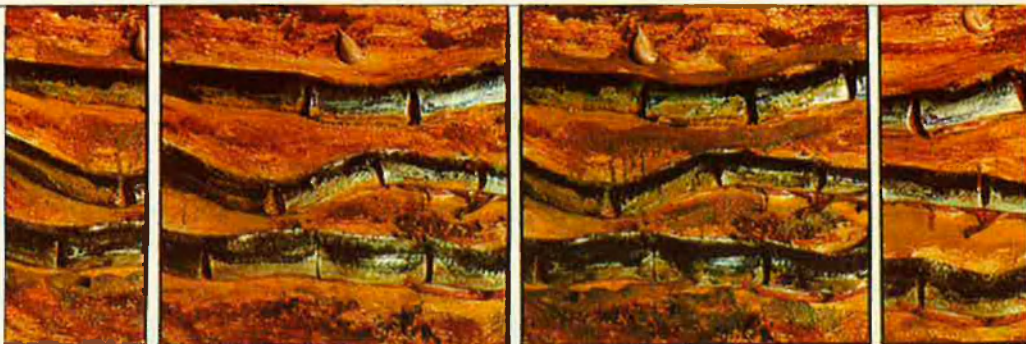
en la fotografia de les recents generacions valencianes, i conversa fructíferament amb l'escultura, com ja havia fet amb la pintura. S'ha volgut subratllar aquesta mena de contrapunt i interrelació entre els mitjans d'expressió artística, de manera paral·lela. Així Lufs Contreras, Alfonso Heráiz, La Agencia, Pedro Ortuño, Concha Prada o Eduardo Ibáñez, entre d'altres, representen altres tantes opcions fotogràfiques d'un gran interès. Salomé Cuesta, Ricardo Cotanda, Mau Monleon o Ana Navarrete plantegen les corresponents propostes escultòriques.

En general, doncs, participen 15 fotògrafs, 19 escultors i 32 pintors en aquest intens panorama que pretén fer el balanç de la creació artística més immediata en l'horitzó de la plàstica valenciana contemporània.

Naturalment, no es podia menysprear l'oportuna possibilitat d'editar un llibre-catàleg que recollira globalment la triple oferta expositiva, com a document de suport a la iniciativa institucional connectada amb l'efemèrides internacional que ha motivat el projecte. I així s'ha realitzat.

Després d'haver analitzat els resultats de les mostres, nosaltres pensem que no tenia cap sentit obsedir-se a voler trobar —o intentar rastrejar— particularitats diferencials, o pretendre definir —amb idees preestablertes— algun tipus d'especificitat en l'àmbit de la plàstica valenciana davant del context general d'altres manifestacions artístiques coetànies, precisament en un període on dominava —encara que sembla contradictori— la restricció cap a una homogeneïtat entrelligada de diversitats i nascuda de la col·lectivització d'experiències, de contaminacions, de la saturació informativa i del poderós dictat del mercat i de les modes en relleu.

Sens dubte, l'homogeneïtat

Josep Vicent Monzó, *All i pebre*. 1988

ARXIU

no és estilística ni segueix cap tendència estètica concreta, però, al contrari, es compon d'actituds comunes pel que fa l'aspiració paral·lela i a l'obertura cap a uns objectius que, a poc a poc, s'han concretat en l'horitzó internacional. Poques vegades com ara, les variacions de les opcions artístiques s'han seguit amb tanta puntualitat. Han estat apuntades des dels principals centres de decisió i consagració internacionals.

Aquesta consideració de l'existència d'una *convergència* d'interessos simultània ens fa parlar d'una *homogeneïtat situacional* relativa i d'una perseverància clara pel que fa a les varietats. Allò que es pot, en certa mida, admetre i generalitzar, com a característica comuna i compartida en l'art actual, s'accentua encara més en les joves generacions emergents. Aquestes, disposades a separar-se plenament

de les tradicions més pròximes i immediates de l'àmbit local, són proclius a ajuntar-se amb els registres dels que s'acaben de conèixer —dels que s'acaben de veure i/o d'escoltar— en l'àmbit expositiu internacional.

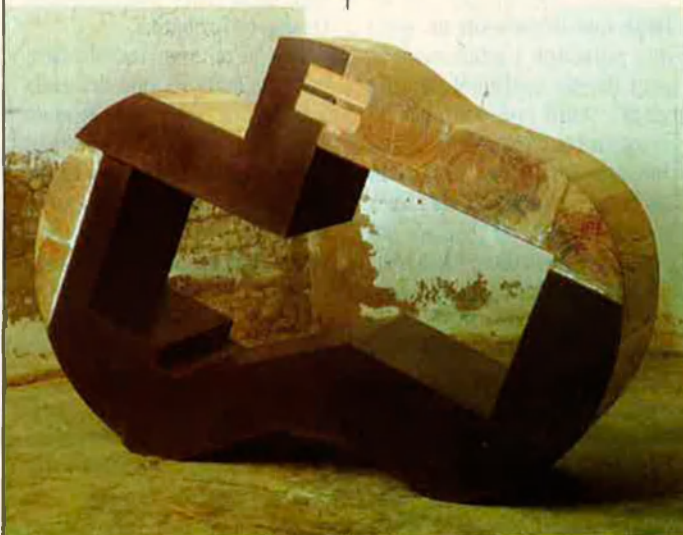
Amb aquesta perspectiva hem de considerar ara la proposta teòrica ja coneguda —que es difon amb insistència en els anys vuitanta— d'afavorir la recuperació i el culte del *genius loci*. De fet, aquesta proposta ha influït poc l'àmbit particular valencian. O no s'ha trobat la seua eficàcia virtual, o la part pròpia, immediatament circumdant, ha arribat plena de tòpics costumistes i de matisos ideològics retrospectius equivocats. Potser, realment, no s'ha vist res autòcton valencian encara que vinguera antropològicament i culturalment com a *genius loci*. L'avanç —amb l'obertura interna-

cional que aquest connota— es considera més urgent i molt més rendible entre els joves artistes.

Aquestes ganes de recuperar el *temps perdut* és una qüestió que no pot oblidar qui vulga intentar comprendre les circumstàncies de la nostra transició. Ni tampoc el risc concomitant de l'avanç, és a dir, l'existència d'un buit que es deixa darrere i l'assimilació accelerada d'experiències que no s'han viscut i, per tant, encara són alienes.

Oblidar aquest esforç de diverses generacions —amb els seus corresponents efectes— representaria un error històric. Pel que fa a l'àmbit artístic, precisament les generacions repartides al llarg dels anys vuitanta són les que més han lluitat per instaurar una certa *normalitat* en el context exterior, encara que han acumulat llacunes, consolidacions fràgils i altres urgències existencials per a participar d'alguna manera en els diversos interessos que s'anaven descobrint en el panorama informatiu internacional.

Potser tot això queda ben patent en el conjunt de les tres mostres que comentem: és el seu mèrit i la seua aposta. Les generacions més recents controlen clarament i dia a dia tot el que passa en l'àmbit exterior de les arts plàstiques al País Valencià. Ara bé, aconseguir entrar individualment en aquest context i obrir-se un camí ja és una altra cosa.

Amparo Tormo, *Cárcel con ilusión de espacio*. 1992.

ARXIU

Romà de la Calle